

ΕΜΦΛΟΓΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ

- **Οι κατά τα «Σεπτεμβριανά» πυρπολημένοι και λεηλατημένοι Ναοί και Μονές της Κωνσταντινουπόλεως και των Πριγκηποννήσων.**

Στις Εκκλησίες και τις Μονές, όπου λατρεύεται και δοξολογούμενο μεγαλώνεται το πάντιμο όνομα του Θεού της αγάπης, της ειρήνης και της δικαιοσύνης, η φλόγα τρεφομένη από το διαυγές έλαιον καίει στις κανδήλες και στα μελισσοκέρια, φαίνουσα τις νύχτες στα θεία και ιερά πρόσωπα του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού, της Υπερευλογημένης Υπεραγίας Θεοτόκου, των Αγίων και των Οσίων, των Μαρτύρων και των Μεγαλομαρτύρων, των Δικαίων και των Ομολογητών της πίστεως και δι' αυτών στα «κατ' εικόνα Θεού» πρόσωπα των ανθρώπων, οι οποίοι ανάπτουν τις κανδήλες και τα μελισσοκέρια.

Η φλόγα ως «φως εκ φωτός» του ελέους και της αγάπης, της ειρήνης και της δικαιοσύνης φέγγει στις Εκκλησίες και τις Μονές νικώσα το σκότος απλώς των κτισμάτων, αλλά δυστυχώς δεν υπερνικά το ενυπάρχον έρεβος στις ψυχές των ανθρώπων, το οποίο ενίοτε είναι μόνιμη οντολογική κατάσταση ενσπείρουσα παντού το σκότος μέσα από τους καπνούς των καταστροφικών φλογών που κατακαίουν τις πυρπολούμενες και φλεγόμενες Εκκλησίες και Μονές. Εκεί όπου το έλαιον τρέφει την φλόγα στις κανδήλες και το μελισσοκέρι φθίνει για να αναστήσει την ωραιότητα και ευωδία της περικοσμούσης αυτό φλογός, εκεί η εωσφορική μανία, το τυφλό πάθος της εθνικιστικής και θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, του απάνθρωπου φονταμενταλισμού και του ανίερου και κτηνώδους φανατισμού μεταβάλλει την ένθεη φλόγα σε καταστροφική πυρκαγιά, σε ισοπεδωτική πυρπόληση και μέχρι ολοσχερούς αφανισμού εκ θεμελίων εκρίζωση των ιερωτάτων σεμνείων της ορθοδόξου πίστεως και του ευσεβούς Ρωμαίικου Γένους μόνο και μόνο επειδή στην κορυφή τους υπάρχει ο Σταυρός αντί της Ημισελήνου.

Έτσι οι Εκκλησίες και οι Μονές μετατρέπονται σε «έμφλογες λαμπάδες» καθώς φθίνουν και λιώνουν, χαμηλώνουν και αφανίζονται για να σβήσουν τα αιώνίως ιερώτατα ίχνη της πολιτικής ορθοδόξου ευσεβείας και της τρεφομένης εξ αυτής Πολίτικης Ρωμηοσύνης, όπως ακριβώς συνέβη κατά τα «Σεπτεμβριανά» σε εκείνο τον μαύρο από τους καπνούς των «εμφλόγων Ρωμαίικων Εκκλησιών» Σεπτέμβριο του 1955, όταν η Πολίτικη Ρωμηοσύνη στην Βασιλεύουσα και σε κάθε σπιθαμή της εαυτής γης και των Πριγκηποννήσων εβίωσε μία άλλη «Νύχτα των Κρυστάλλων» κατά την οποία το «ιλαρό φως» των ενθέων φλογών στις κανδήλες και στα μελισσοκέρια των Εκκλησιών του Γένους υπετάγη στο απόλυτο σκότος και στο έρεβος το οποίο προκαλούσαν οι πυρπολήσεις και οι ολοσχερείς καταστροφές και δηώσεις των φλεγόμενων σεβασμάτων της Ρωμηοσύνης μέσα στις φλόγες της κολάσεως οι οποίες γεννήθηκαν από τον εθνικιστικό και θρησκευτικό φανατισμό, την τυφλή μισαλλοδοξία και τον εμπαθή φονταμενταλισμό απέναντι στο διαφορετικό, ήτοι στο Ρωμαίικο και ορθόδοξο ίχνος της Βασιλεύουσας και των Πριγκηποννήσων.

Όταν ο ιστορικός και ο εν γένει μελετητής αναζητά να βιώσει οπτικά, «ιδίους όμμασι», την κόλαση των Σεπτεμβριανών του 1955 σε βάρος της απροστάτευτης Πολίτικης Ρωμηοσύνης και των ιερωτάτων σεβασμάτων του ευσεβούς Γένους, ευρίσκεται πάντοτε ενώπιον του πολύτιμου φωτογραφικού υλικού, το οποίο με κίνδυνο ζωής κατόρθωσε να διασώσει ο ήρωας Κωνσταντινουπολίτης Φωτογράφος Δημήτριος Καλούμενος και όταν ο γράφων τις

αράδες αυτές μελετά την κάθε φωτογραφία με τις απεικονιζόμενες θηριωδίες του μανιασμένου όχλου, τότε αναπόδραστα και σχεδόν νομοτελειακά το βλέμμα καθηλώνεται σε τρεις – τέσσερις φωτογραφίες, στις οποίες - και συγκεκριμένα στις δύο εξ αυτών - απεικονίζεται ο αοιδίμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας (1948-1972) να ίσταται απεγνωσμένος εντός των ερειπίων του ολοσχερώς καταστραφέντος παλαιφάτου ιερού ναού της Παναγίας του Βελιγραδίου ή της Βελιγραδινής και έμπροσθεν των ανιέρως και ιεροσύλως καταστραφέντων τάφων των αοιδίμων προκατόχων αυτού Οικουμενικών Πατριαρχών, των ευρισκομένων στο προαύλιο της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Ζωοδόχου πηγής Μπαλουκλή. Συγκλονίζει τις αισθήσεις η εντός τινός λεηλατηθέντος ναού της Βασιλευούσης εικόνα του Εσταυρωμένου του οποίου οι τυφλωμένοι από το πάθος της εθνικιστικής και θρησκευτικής μισαλλοδοξίας βάνδαλοι ιερόσυλοι απέκοψαν τα χέρια του με τσεκούρια. Το κεφάλι κρέμεται δίπλα στο πλευρό κρατημένο από ένα μικρό ξύλο που λύγισε. Ο Σταυρός χάρω, πεσμένος στο πλάι. Κάποιος προσπάθησε να τον στήσει ανάποδα, αλλά δεν τα κατάφερε...

Σε σχετικό ενημερωτικό τεύχος της «Ενώσεως Κωνσταντινουπολιτών Βορείου Ελλάδος» και της Συντονιστικής Επιτροπής των Θρακικών Σωματείων περί των υλικών καταστροφών και φρικαλεοτήτων τις οποίες υπέστησαν οι Ρωμηοί της Πόλεως και των Πριγκηποννήσων, καταγράφεται μεταξύ άλλων και ότι κατ' εκείνον τον «μαύρο Σεπτέμβριο» «ληλατούνται και παραδίδονται στις φλόγες 73 ελληνικές εκκλησίες. Καταστρέφονται εικόνες, αγιογραφίες και σκεύη ανεκτίμητης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας...».

Ο αοιδίμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας, ο οποίος εβίωσε έως μυελού οστέων τον απάνθρωπο διωγμό του πολυπαθούς ποιμνίου του απέστειλε την 11^η Σεπτεμβρίου 1955 κατεπείγον τηλεγράφημα προς τον τότε Πρωθυπουργό της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές στον οποίο μετά πάσης ακριβείας έγραφε: *«Εν ψυχική οδύνη επληροφορούμεθα, συνεχώς αγρυπνούντες δι' όλης της νυκτός, τας πρωτοφανείς και ανηκούστους βιαιοπραγίας της δης τρέχοντος, διαπραχθείσας συστηματικώς εναντίον ορθοδόξων ρωμαϊκών εκκλησιών, σχολείων, καταστημάτων και ιερών οικογενειακών ασύλων. Εβδομήκοντα περίπου ναοί κατεστράφησαν και εσυλήθησαν. Το δράμα οικογενειών της Πόλεως, αίτινες υπέστησαν καταστροφάς οίκων, ατιμώσεις και ολοκληρωτικές απωλείας κινητής και ακινήτου περιουσίας, είναι απερίγραπτον. Ο ορθόδοξος ρωμαϊκός λαός τελεί εν τρόμω, δυστυχία και απογνώσει. Κατόπιν των τραγικών τούτων γεγονότων και της δημιουργηθείσης ατμοσφαιρας, ζητούμεν ασφάλειαν ζωής των τέκνων της Εκκλησίας και δημιουργίαν συνθηκών τοιούτων, ώστε να επαναλάβωσι και συνεχίσωσι την διαβίωσιν αυτών εν τη χώρα ταύτη εν απολύτω εμπιστοσύνη. Συντάσσομεν και θα υποβάλωμεν τη Υμετέρα Εξοχότητι λεπτομερές υπόμνημα. Πατριάρχης Αθηναγόρας».*

Το υπόμνημα του αοιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου υπεβλήθη τελικώς την 15^η Νοεμβρίου του 1955, στο οποίο με «μέλανα χρώματα» διατραγωδούσε τα μαρτύρια και πάθη του Ρωμαϊκού Γένους και των ιερωτάτων σεβασμάτων της πίστεώς του στην Πόλη και στα Πριγκηπόννησα γράφοντας τα εξής: *«Παρακαταθήκη αιώνων, ολόκληρος πολιτισμός, αποτελών σέμνωμα της χώρας και πανανθρώπινον κτήμα, προσεβλήθη ακατονομάστως εις τα κείρια αυτού. Τα όσια και τα ιερά της πίστεως ημών εβεβηλώθησαν. Εκ των ογδοήκοντα ναών και αγιασμάτων ημών, εβδομήκοντα υπέστησαν τρομεράς καταστροφάς, πολλοί δε εξ αυτών και επυρπολήθησαν. Κατεστράφησαν πολύτιμα ιερά σκεύη και άμφια. Εξωρύχθησαν οφθαλμοί ιερών εικόνων. Ιστορικά έργα τέχνης, ανεκτιμήτου αξίας, ηφανίσθησαν. Τα ιερώτατα της λατρείας ερρυπάνθησαν, ενεπαίχθησαν και εσυλήθησαν κατά τρόπον επαίσχυντον. Ανεσκάφησαν*

τάφοι, μηδέ των πατριαρχικών εξαιρουμένων. Νωπά λείψανα κατεκρεουργήθησαν. Σωροί οστών εξήχθησαν εκ του τόπου αναπαύσεως αυτών και κατεκάησαν.

Οι κληρικοί ανεζητήθησαν πανταχού, όπου ανευρέθησαν, εκακοποιήθησαν, απειληθέντες διά θανάτου, εις δε αυτών και εθανατώθη. Σκηναί φρίκης διεδραματίσθησαν».

Σύμφωνα λοιπόν με την λίαν τεκμηριωμένη και λεπτομερή καταγραφή την οποία πραγματοποίησε και εδημοσίευσε ο αοίδιμος φιλόστωρ Δικηγόρος και συγγραφέυς Χριστόφορος Χρηστίδης (1899-1982) περί των πυρποληθέντων, λεηλατηθέντων και ολοσχερώς ή εν μέρει καταστραφέντων ιερών ναών στην Ευρωπαϊκή και Ασιατική πλευρά της Κωνσταντινουπόλεως, ήτοι εντός των ορίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως, των πέριξ αυτής Ιερών Μητροπόλεων καθώς και των Πριγκηποννήσων, πληροφορούμεθα ότι στην περιοχή των Ταταούλων (Κουρτουλούς) πυρπολήθηκε ο παλαιόναος και πρώτος μετά την άλωση της Πόλεως ανοικοδομηθείς μετά τρούλου ιερός ναός του Αγίου Αθανασίου (1855), ενώ στην συνοικία του Γαλατά εληλατήθησαν ολοσχερώς και εν μέρει κατεστράφησαν οι ιεροί ναοί του Χριστού (1838), του Αγίου Νικολάου (1804) και του Αγίου Ιωάννου των Χίων (1794), ενώ η περίφημη και παλαιόνατος «Πρωτεκκλησία του Γαλατά», ήτοι της Παναγίας της Καφατιανής διεσώθη επειδή από της επικρατήσεως του Κεμάλ Μουσταφά Πασά κατελήφθη παρανόμως υπό του αφορισθέντος περιβόητου Παπα-Ευθύμ και αποτελεί την έδρα των λεγομένων ή μάλλον των αυθαιρέτως, σκοπίμως και δολίως αυτοαποκαλούμενων «Τουρκορθοδόξων».

Ο αοίδιμος Χριστόφορος Χρηστίδης μάς αποκαλύπτει μετά πάσης λεπτομερείας ότι από τους κατά το έτος 1955 είκοσι εννέα εν λειτουργία ιερούς ναούς εντός του «ιστορικού κέντρου» της «παλαιάς Κωνσταντινουπόλεως» μόνο τρεις παρέμειναν άθικτοι κατά την διάρκεια των καταστροφικών γεγονότων των «Σεπτεμβριανών», ήτοι ο Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός του Αγίου Γεωργίου (1720) και δύο ναοί της περιοχής των Υψωμαθείων, ήτοι ο της Θείας Αναλήψεως (1832) και του Αγίου Νικολάου (1871).

Οι έξι ναοί, οι οποίοι επυρπολήθησαν και κατεστράφησαν ολοσχερώς ήταν οι κάτωθι:

1) Γενεθλίων της Θεοτόκου Βελιγραδίου (1835). Περί του ιερού αυτού ναού άξια μνείας είναι τα όσα καταγράφει ο Καθηγούμενος της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Αρχιμ. π. Δοσίθεος αναφέροντας ότι η αρχή του ναού αυτού σχετίζεται με ένα ιστορικό γεγονός το οποίο ανάγεται στην κατά το έτος 1523 εκστρατεία του Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Νομοθέτου (Κανουνή) εναντίον της Σερβίας. Ο Σουλτάνος κατόπιν πολιορκίας αφού εισήλθε νικητής στο Βελιγράδι, απήγαγε ικανό αριθμό Χριστιανών Σέρβων, οι οποίοι κατ' εντολήν του μετεφέρθησαν στην Κωνσταντινούπολη για να αυξηθεί ο πληθυσμός της ερημωθείσας μετά την άλωση Πόλεως. Οι Χριστιανοί Σέρβοι έποικοι ίδρυσαν τον συνοικισμό του Βελιγραδίου και βαθμηδόν εξελληνίσθησαν και όντες ευλαβείς ανοικοδόμησαν ναό εις τιμήν της Υπεραγίας Θεοτόκου, η οποία μετονομάστηκε «του Βελιγραδίου» ή άλλως «Βελιγραδινή», όπως και η παρακείμενη πύλη του τείχους, που κατά το πάλαι απεκαλείτο «του Ξυλοκέρου».

Η Εκκλησία διά μέσου των αιώνων υπέστη πολλές μετατροπές, αλλά ακόμη και μετά την ολοσχερή διά πυρπολήσεως καταστροφή της, κατά το έτος 1955, διατηρεί το αρχικό αυτής σχέδιο της λιθοκτίστου και κεραμοσκεπούς τρικλίτου Βασιλικής. Μετά τον εμπρησμό αυτής το 1955, ανακατεσκευάσθη και πάλι, ανεκαινίσθη δε το 1969 και επ' εσχάτων, ήτοι επί της πατριαρχείας Βαρθολομαίου του Α΄. Ο αρχικός κατά το 1955 πυρποληθείς ναός διετηρούσε ωραίες αγιογραφίες, μερικές με σλαβικές επιγραφές, και διεφύλαττε αρκετές αρί-

στης τέχνης παλαιότερες βυζαντινές εικόνες, οι οποίες δυστυχώς ένεκα της πυρπολήσεως απωλέθησαν και μεταξύ αυτών και η εφέστιος παλαιότερη εικόνα της Παναγίας Βελιγραδινής ομού μετά των άλλων τριών δεσποτικών εικόνων των Σέρβων. Σήμερα ο ιστορικός ή ο εν γένει μελετητής δύναται να μελετήσει την εικόνα της Παναγίας Βελιγραδινής μόνο μέσω των διασωθεισών φωτογραφιών στις οποίες απαθανατίζεται.

2) Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Έξ Μαρμάρων (1834). Ο ναός αυτός ανεκαινίσθη πρωτοβουλία και μερίμνη του αιοδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρου Α΄ (1948-1972) κατά το έτος 1965 και είναι τρίκλιτος, λιθόκτιστος και κεραμοσκεπής. **3) Αγίου Γεωργίου Κυπαρισσία, Υψωμαθείων (1834).**

4) Αγίων Θεοδώρων, Βλάχκας.

5) Αγίου Μηνά, Υψωμαθείων (1834).

6) Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Υψωμαθείων (1835).

Ο Χριστόφορος Χρηστίδης αναφέρει επιπροσθέτως ότι: «οι υπόλοιποι είκοσι ναοί δεν εκάησαν μεν εξ ολοκλήρου πλην όμως επυρπολήθησαν εν μέρει ή εληλατήθησαν και κατεστράφησαν εσωτερικώς, κατά το πλείστον σοβαρώτατα». Οι ναοί αυτοί είναι οι εξής: **1) Παναγίας των Μογγόλων ή Μουχλιώτισσας (1285).** Ο Καθηγούμενος της Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Αρχιμ. π. Δοσίθεος αναφέρει ότι: «Πρόκειται περί της παλαιάς μονής της Παναγιωτίσσης. Εκ ταύτης σώζεται μόνον το καθολικόν μετά τινων προσκτισμάτων, αγιάσματος και περιτειχίσματος. Είναι η μόνη τρουλαία Εκκλησία, ήτις υπάρχουσα προ της αλώσεως έμεινεν εις χείρας των Ορθοδόξων, πασών των λοιπών ή εδαφισθεισών ή μεταβληθεισών εις τεμένη. Και τούτο ουχί εκ γενναιοδωρίας των κρατούντων, αλλ' ως ευχαριστήριον του Πορθητού προς τον Αρχιτέκτονα Χριστόδουλον διά την ανοικοδόμησιν του τεμένου του Fatih, δι' ου διηγωνίζετο η άλωσις, άτε του Κάλφα μη αλλαξοπιστήσαντος... ανεκαινίσθη πλήρως εν έτει 1996».

2) Αγίου Γεωργίου Ποτηρά Αντιφωνητού, Φαναρίου (1830).

3) Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Βαλατά ή Μπαλατά (1833).

4) Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Βαλίμου ή Μπαλίνου (1843). Ο ιερός αυτός ναός πολλάκις εκτίσθη και πολλάκις εκάη, αλλά κατά το έτος 2007 συνετηρήθη και εξωραΐσθη αναμένων τους προσκυνητές...

5) Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου (1829), ο οποίος αποτελεί μετόχιο της Ιεράς Μονής του Σινά.

6) Αγίου Δημητρίου Ξυλοπόρτης (1730).

7) Παναγίας των Βλαχερνών, όπου και το ομώνυμο αναβλύζον αγίασμα, του οποίου το όλο κτίριο ανεκαινίσθη πρωτοβουλία, μερίμνη και φροντίδι του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Περί αυτού το ιερωτάτου και παλαιάτου λατρευτικού σεβάσματος ο Αρχιμ. π. Δοσίθεος μέσα σε τρεις αράδες λέξεις προτάσεων πόνου γράφει τα πάντα, ως εξής: «Ηρκεσαν όμως τα Σεπτεμβριανά ίνα τα πάντα ανατραπώσιν. Ο ναός κατεστράφη, αλλά νέος ανηγέρθη πατριαρχούντος του από Αμερικής Αθηναγόρα. Ανεκαινίσθη και αύθις επ' εσχάτων και το αγίασμα ρέει προς αγιασμόν των πιστών. Μόνο τα «πλήθη» των πιστών εισί θλιβερά άνάμνησις. Οποία η διαφορά από των χρόνων του Μωραϊτίδου (τέλη ιθ' αιώνας)».

8) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Εγρίκαπου (1851). Ο ναός αυτός της Παναγίας της Σούδας, όπως αναφέρει ο Αρχιμ. π. Δοσίθεος, αν και είναι άγνωστο πότε ανοικοδομήθηκε στην

υπάρχουσα μορφή του, ωστόσο ο Χριστόφορος Χρηστίδης καταγράφει ως έτος ανοικοδομήσεως αυτού το 1851, ενώ είναι γνωστό τότε εκάη, ήτοι κατά τα έτη 1640 και 1728. Το έτος 1999 ανεκαινίσθη ολοκληρωτικώς.

9) Αγίου Γεωργίου. Ο ναΐσκος αυτός αποτελεί μετόχιο του Παναγίου Τάφου εν Κωνσταντινουπόλει.

10) Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Βλαχ Σεραγίου (1837). Ο ναός αυτός της Παναγίας της Παραμυθίας, όπως ιστορικώς ιχνηλατείται υπό του Αρχιμ. Δοσιθέου: «... κατάκειται εν ερείπιοις. Όρθιοι τοίχοι καταρρέοντες, θύρα και παράθυρα χάσκοντα, άγρια βοτάναι και κισσοί αναρριχώμενοι και ακαθαρσίαι παντοδαπαί καλύπτουν τον ιερόν χώρον. Ευρίσκεται εις τον χώρον του μετοχίου του Παναγίου Τάφου, του ολίγα βήματα απέχοντος από του Πατριαρχείου. Ην ποτέ εντός του χώρου ένθα τα ανάκτορα, τα σαράγια των Ηγεμόνων της Βλαχίας και ερησιμοποιείτο προς εκκλησιασμόν των τραγικών εκείνων Ρωμηών Ηγεμόνων, οσάκις βεβαίως η κεφαλή των ευρίσκετο επί των ώμων των και ουχί εις σάκκον – τορβάν, μεθ' άλατος κρεμαμένη υπέρ την Πύλην της ευτυχίας. Κατακαίεται τω 1640, τω 1729 και τέλος τω 1970. Επί τι διάστημα διετέλεσε ναός Πατριαρχικός, ότε η σκηνίτις Εκκλησία εξεδιώχθη από της Παμμακαρίστου τω 1586. Παρέμεινεν εκεί φιλοξενουμένη επί δεκαετίαν όλην και εν αυτώ συνήλθεν η τοπική Σύνοδος του 1593. Ίσως ευρεθήποτε χορηγός προς ανοικοδόμησιν του ιερού και σεβασμίου αυτού τεμένου. Διεύθυνσις: Άφες αυτήν. Τα ερείπια διέυθυνσιν ουκ έχουσι».

11) Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Σαλματοβρουκίου (1837). Ο ναός της Παναγίας των Ουρανών Σαλματοβρουκίου ευρίσκεται στην συνοικία Salmatoburk, πολύ πλησίον της Μονής της Χώρας (Kariye Cami). Ο Αρχιμ. π. Δοσίθεος γράφει το έτος 2007 περί αυτής: «Είναι μία ταπεινή τρίκλιτος Βασιλική κεραμοσκεπής, αλλ' έχει υπερόχους εικόνας. Υπάρχει σχολικόν κτίριον ερμητικώς κεκλεισμένον από χρόνων αμνημονεύτων και προσκτίσματα διά κατοικίαν νεωκόρου. Προς δε έχει και αγίασμα. Ενορίται δύο (εάν ζώσι έως εκτυπώσεως του παρόντος). Τέσσαρες χρονολογίαι εισίν αξιομνημόνευτοι. Κατεστράφη εκ πυρκαϊών πλην ανωκοδομήθη και πάλιν, τω 1640, τω 1728 και τω 1834. Κατά τας 6 Σεπτεμβρίου 1955 είχε και ούτος νυκτερινούς «ευλαβείς προσκυνητάς». Δεν γνωρίζω εάν εκτύπησαν το επί της θύρας ρόπτρον, ίνα ανοίξωσιν οι εντός «περιχαρείς» διά την επίσκεψιν φύλακες του ναού».

12) Αγίου Γεωργίου, Εντιρνέκαπου (1836).

13) Αγίου Δημητρίου, Σαρμασικίου (1831).

14) Αγίου Νικολάου, Τόπκαπου (1831).

15) Αγίου Νικολάου, Τζιμπαλίου (1837).

16) Κοιμήσεως της Θεοτόκου του Βεφά (1853). Τα περί του Ιερού Αγιάσματος και του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου του Βεφά εξιστορεί με απaráμιλλη γλαφυρότητα και παραστατικότητα ο εγκρατής συγγραφεύς και δόκιμος ιστοριοδίφης Αρχιμ. π. Δοσίθεος, γράφων ότι: «Εις την εποχήν της Ρωμανίας η συνοικία εν η το αγίασμα ωνομάζετο «τα Φωρακίου», περιοχή δηλονότι εν η η οικία επιφανούς τινος των χρόνων του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Μετά την άλωσιν ωνομάσθη Vefa διότι εκεί κατώκησε εις διάσημος Τούρκος Ποιητής, ο Seyh Abdul Vefa. Ο προϋπάρχων ναός κατηδαφίσθη μετά την άλωσιν και ο τόπος μετεβλήθη εις κήπον, του αγιάσματος καταχωσθέντος και λησμονηθέντος.

Τω 1750 ο κήπος ηγοράσθη υπό τινος Ηπειρώτου ελθόντος εις την Πόλιν προς αναζήτησιν κρείττονος ζωής. Η θυγάτηρ αυτού δι' ονείρου βεβαιωθείσα, έπεισε τον εαυτής πατέρα ότι ενταύθα υπήρχε ποτε αγίασμα. Ανασκαφής γενομένης εν έτει 1755, το αγίασμα ανευρέθη ως

και μία ημίγλυφος της Θεοτόκου μαρμαρίνη εικόν. Η Μακεδονική Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης Κωνσταντινουπόλεως, ηγόρασε εκ των κληρονόμων του Ηπειρώτου την περιοχή, έκτισε ναόν και εκπαιδευτήριο.

Τα γεγονότα του 1955 εύρον και το αγίασμα. Επεσκευάσθη όμως ταχέως. Ριζική ανακαίνισης γέγονεν επ' εσχάτων. Το αγίασμα τούτο τιμάται ιδιαιτέρως και υπό των αλλοθρήσκων. Εκάστην πρώτην του μηνός και εκάστην πρώτην του έτους, συνωστισμός γίνεται πολύς προς πόσιν, μεταφοράν του αγιάσματος εις οίκους και καταστήματα προς ευλογία. «Μέγας ο Κύριος (ψαλμ. ΡΜΣΤ', 5) ημών και μεγάλη η ισχύς Αυτού!».

17) Αγίασμα Αγίου Θεράποντος, Σιρκετζή.

18) Αγίας Παρασκευής, Χάσκιοϊ.

19) Αγίας Κυριακής, Κοντοσκαλίου (1895).

20) Παναγίας Ελπίδος, Κοντοσκαλίου (1897). Με την ελπιδοφόρο γραφή του ο της Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Καθηγούμενος π. Δοσίθεος ιχνηλατεί ιστορικώς τα περί της καλουμένης «Παναγίας της Ελπίδος» αναφέροντας ότι: «εν τω τόπω ένθα κείται σήμερον ο περικαλλής ούτος ναός υπήρχεν η αρχαία μονή Παναγίας της «Βεβαίας Ελπίδος».

Μεγάλη πυρκαϊά τω 1600 ηφάνισε τέσσαρας ναούς εν τω Κοντοσκαλίω. Οι δύο εξηφανίσθησαν τελείως. Ανεγείρονται οι της Αγίας Κυριακής και Παναγίας της Ελπίδος. Ανεγείρεται τω 1680, αλλ' ως ξυλίνη αποτεφρούται και πάλιν το 1719. Επακολουθεί και άλλη το 1762. Τελευταία πυρκαϊά ήτο η του 1865. Επί τριάκοντα έτη οι τουρκόφωνοι Καραμανλήδες Χριστιανοί εκκλησιάζονται εις ταπεινόν ξύλινον ναϊσκον, έως ου τω 1895 κατατίθεται θεμέλιος λίθος διά τον νέον ναόν. Οικοδόμημα λαμπρόν, εκ των μεγαλοπρεπεστέρων τρουλαίων ναών της Πόλεως. Ο επισκέπτης καταπλήττεται και διερωτάται πως εις ταύτην την πτωχικήν συνοικίαν ανηγέρθη τόσον μέγας και υπέροχος ναός. Πτωχοί οι χριστιανοί του Κοντοσκαλίου αλλ' η πίστις αυτών μεγάλη. Μέγας και ο ναός των. Ο ναός επεσκευάσθη και εξωραϊσθη προσφάτως και λάμπει όλος και καταλάμπει πάσαν την συνοικίαν...».

Στο έρεβος εκείνων των «Σεπτεμβριανών» φρικτών ωρών για την Πολίτικη Ρωμηοσύνη και η Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Ζωοδόχου Πηγής Μπαλουκλή εδέχθη στο πάντιμο και ιερώτατο σώμα της, ήτοι επί του Καθολικού αυτής και των πέριξ κτιρίων, τα «στίγματα των βαρβάρων βανδαλισμών», όπως εκδηλώθηκαν με πράξεις εμπρησμού, καταστροφών, λεηλατήσεων και ανίερων και μιαρών βεβηλώσεων των «ιερών και αγίων» της παλαιφάτου και περιπύστου Μονής.

Η Μονή Θεοτόκου της Πηγής ή της Ζωοδόχου Πηγής ανιδρύθη κατά τους χρόνους της βασιλείας Λέοντος Α' του Μακέλλη (457-474), ο οποίος ανήγειρε ναό στον χώρο όπου ευρέθη το αγίασμα με το ιαματικό ύδωρ. Ο Αυτοκράτωρ Ιουστινιανός (527-565) ανήγειρε μεγαλοπρεπέστερο ναό θεραπευθείς εκ δυσουρίας και όταν στο διάβα των ετών οι διάφοροι σεισμοί επέφεραν φθορές στο κτίσμα της Μονής, ανεδείχθησαν νέοι κτήτορες, ήτοι ο Βασίλειος Α' ο Μακεδών (867-886) και ο υιός αυτού Λέων ΣΤ' ο Σοφός (886-912).

Το καθολικό της περιπύστου ταύτης Μονής υπέστη εκτεταμένες φθορές κατά την προ της αλώσεως περίοδο και κατέπεσε, οπότε ο Σουλτάνος Βαγιαζίτ (1481-1512) διέταξε την μεταφορά των οικοδομικών υλικών προς ανοικοδόμηση του εαυτού τεμένους. Στον συγκεκριμένο χώρο της Μονής παρέμεινε μόνο κάποιο παρεκκλήσιο άνωθεν του αγιάσματος, το οποίο κατά τις αρχές του ιθ' αιώνας κατέπεσε, οπότε ο Σουλτάνος Μαχμούτ ο Β' (1808-1839) έδωκε την άδεια προς ανοικοδόμηση νέου ναού, ο οποίος επερατώθη την 30^η Δεκεμ-

βρίου του έτους 1834 και κατά την 2^α Φεβρουαρίου του επομένου έτους ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντίνος ο Β΄ (1834-1835), συλλειτουργούντων δώδεκα αρχιερέων, ετέλεσε τον εγκαινιασμό του νέου μεγαλοπρεπεστάτου ναού, που όμως κατά την διάρκεια των Σεπτεμβριανών υπέστη μεγάλες καταστροφές, αλλά με τις άοκνες ενέργειες του αιιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρου Α΄ (1948-1972) και την συναρωγή της ευσεβούς Πολίτικης Ρωμοσύνης ανεκαινίσθη άνευ χρονοτριβής. Επί δε της Πατριαρχείας Βαρθολομαίου του Α΄ ανεκαινίσθη κατά το έτος 1995.

Η καταστροφική λαίλαπα του όγλου κατά την διάρκεια των Σεπτεμβριανών έφθασε και έπληξε και τους ναούς επί της ανατολικής όχθης του Βοσπόρου. Στο Τσεγκέγκιοϊ ελεηλατήθη ο ναός του *Αγίου Γεωργίου (1838)* και το *Αγίασμα του Αγίου Παντελεήμονος*, ενώ καταστροφές υπέστησαν και άλλοι ναοί, όπως ο εν Καντιλλί ναός της *Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (1905)*, καθώς και εκείνοι στα προάστια Τσεγκέγκιοϊ, Κουσγουντζουκίου και Σκούταρι μεταξύ των οποίων και ο ναός του *Προφήτου Ηλίου*. Την μανία των βανδάλων επιδρομέων υπέστησαν και πολλά αγιάσματα της Ρωμοσύνης στην όλη περιοχή.

Στην περιοχή της Ιεράς Μητροπόλεως Χαλκηδόνας, όπως καταγράφει λεπτομερώς ο αιιδίμος Χριστόφορος Χρηστίδης, εν συνόλω κατεστράφησαν ή ελεηλατήθησαν, πλήρως ή μερικώς, έντεκα ναοί, οι οποίοι είναι οι εξής:

1) *Αγίας Τριάδος, Χαλκηδόνας (1887)* στον οποίο ευτυχώς εσώθη η εφέστιος και παλαιά ιερά εικόν της Παναγίας Χαλκηδονίτισσας (13^{ος} αιών) ή «Παναγίας Μελαχροινής».

2) *Προφήτου Ηλιού, Σκουτάρεως (1804).*

3) *Αγίου Γεωργίου, Γελντεγερμενί (1821).*

4) *Αγίου Παντελεήμονος, Κουσγουντζουκίου (1892).*

5) *Αγίου Γεωργίου, Τσεγκέγκιοϊ (1838).*

6) *Αγίου Γεωργίου, Κουσγουντζουκίου.*

7) *Αγίασμα Αγίου Παντελεήμονος, Τσεγκέγκιοϊ.*

8) *Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού, Καντιλλί (1905).*

9) *Παρεκκλήσιο της Παναγίας, Γκικόκσουγου (1948)* μαζί με το ομώνυμο αγίασμα.

10) *Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Πασάμπαχτσε (1834).*

11) *Αγίας Παρασκευής, Μπέικοζ (1852).*

Από τους Ιερούς Ναούς της Μητροπόλεως Χαλκηδόνας δεν εδέχθησαν τα «πλήγματα των ορδών» μόνον τρεις, ήτοι:

1) *Αγίας Ευφημίας, Χαλκηδόνας (1832).*

2) *Αγίου Ιγνατίου Κοιμητηρίου Χαλκηδόνας (1905).*

3) *Αγίου Ιωάννου Καλαμισίου.*

Όσον αφορά τους καταστραφέντες και λεηλατηθέντες ιερούς ναούς της εκκλησιαστικής επαρχίας της Ιεράς Μητροπόλεως Δέρκων, σύμφωνα και με την έγγραφη έκθεση του Μητροπολίτου Δέρκων Ιακώβου, πληροφορούμεθα ότι εξ αυτών έξι πυρπολήθησαν, μαζί και το ναΐδριο του πυρποληθέντος Μητροπολιτικού Μεγάρου, και αυτοί είναι οι εξής:

1) *Αγίας Παρασκευής, Θεραπειών (1850).*

2) *Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Κοιμητηρίου Θεραπειών (1873).*

3) *Αγίασμα Αγίας Κυριακής, Θεραπειών.*

4) *Αγίας Παρασκευής Βαθυρρύακος (Μπουγιούκ Ντερέ) (1831).*

5) *Αγίου Ιωάννου, Γενή Μαχαλέ (1834).*

6) *Αγίου Γεωργίου Μπακήρκοϊ (Μακροχωρίου) (1850).*

Εκ των ναών της Μητροπόλεως Δέρκων, οι οποίοι παρέμειναν άθικτοι ήταν δύο, ήτοι: 1) του Αγίου Γεωργίου Θεραπειών (1778) και 2) του Αγίου Στεφάνου στην ομώνυμη συνοικία (Γεσίλκοϊ).

Ο Χριστόφορος Χρηστίδης συμπληρώνει την όλη αξιόπιστη και τεκμηριωμένη καταγραφή των καταστραφέντων και λεηλατηθέντων ναών της Πολίτικης Ρωμηοσύνης, αναφέροντας ότι στο Νεοχώριο (Γενήκοϊ) υπέστη καταστροφές:

1) *Ο Ναός του Αγίου Νικολάου (1855)*, καθώς και οι ναοί: 2) *των Ταξιαρχών Στένης (1838)*, 3) *Ευαγγελιστρίας Βαφεοχωρίου (1834)*, περί του οποίου ο Αρχιμ. π. Δοσίθεος γράφει ευσύνοπτα: «*Εις το Βαφεοχώριον (τουρκιστί Μπογιατζίκιοϊ του Βοσπόρου), την πατρίδα του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ', υπάρχει ο ναός του της Θεοτόκου Ευαγγελισμού. Βασιλική τρίκλιτος έχουσα εικονοστάσιον ξυλόγλυπτον υπερόχου τέχνης μετ' εικόνων ρωσικής τεχνοτροπίας. Αύται εισίν αφιέρωσις του Πατριάρχου Ιωακείμ. Παρέκειτο επτάτάξιος Αστική Σχολή, Παρθεναγωγείον και Νηπιαγωγείον. Σημειωθήτω ότι αι ιεραί του τέμπλου εικόνες φέρουσιν σφαίρας εσφηνωμένας, «αφιέρωσις» των όσων επέδραμον κατά του ναού κατά την «πανήγυριν» των Σεπτεμβριανών». 4) *του Αγίου Χαράλάμπους, Βεβεκίου (1830)* και 5) *της Αγίας Παρασκευής, Μεγάλου Ρεύματος (1798).**

Στην περιοχή του Ορτάκιοϊ (Μεσόχωρον) κατεστράφη ο ναός του Αγίου Φωκά (1856), ο οποίος, σημειωτέον ότι κείται επί χώρου όπου είχε ανεγερθεί κατά τα βυζαντινά έτη η περιώνυμος Μονή του Αγίου Φωκά, ενώ ελεηλατήθησαν στην περιοχή της Ξηροκρήνης (Κουρούτσεσμε) ο ναός του Αγίου Δημητρίου (1798) και μετά το Διπλοκίονιο (Besiktas) και επί της κεντρικής οδού, η οποία οδηγεί προς Μεσόχωρον (Ortakoy) ο ανακαινισθείς επί της Πατριαρχείας Βαρθολομαίου Α' ναός του Γενεθλίου της Θεοτόκου Παλαιού Μπάνιου, περί του οποίου ο Αρχιμ. Δοσίθεος γράφει ότι: «...ονομάζεται «του Παλαιού Μπάνιου» διότι εκεί ήσαν αι παλαιαί φυλακαί. «Μπάνιο» γαρ εις την βενετικήν το κάτεργον, η φυλακή ονομάζεται. Είχε δε προνόμιον ο παλαιός ούτος ναός ίνα καταβάλλη λύτρα προς απελευθέρωσιν κρατουμένων εν τοις γειτνιαζουσι κατέργοις. Ανεκαινίσθη υπερμεσουόντος του 19' αιώνος (περί το 1864) ευρίσκεται δε εις άρίστην κατάστασιν, προσφάτως ανακαινισθείς».

Η μανία του τυφλωμένου Σεπτεμβριανού όχλου «έπλευσε» και στα Πριγκηπόννησα, στην Χάλκη και στην Πρίγκηπο, όπου άφησε ανεξίτηλη την μιαρή και ανίερη καταστροφική σφραγίδα του επί των σεβασμάτων της Πολίτικης Ρωμηοσύνης. Στη νήσο Χάλκη κατεστράφη ο ναΐσκος της Σκήτης του Αγίου Σπυριδώνος, υπέστη σοβαρές καταστροφές ο ναός του Αγίου Γεωργίου του Κρημονού, ο οποίος υπάγεται στην δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και ελαφρύτερες ζημιές ο επί της πατριαρχείας Βαρθολομαίου Α' ανακαινισθείς ναός του Αγίου Νικολάου (1857). Ολίγα τινά περί της Ιεράς Μονής του Αγίου Γεωργίου Κρημονού εξιστορεί ο Αρχιμ. π. Δοσίθεος γράφων ότι: «*ευρίσκεται εις την ΝΑ πλευράν της νήσου επί κρημονού ύπερθεν της θαλάσσης, ορώσα προς Πρίγκηπον. Είναι μετόχιον του Παναγίου Τάφου. Η μονή αύτη διεδέχθη την παλαιάν σκήτην του Ακεψιμά. Εκτίσθη περί τα τέλη του 18' αιώνος. Εις αυτήν παρέμεινεν ο Πατριάρχης Ιωαννίκιος ο Καρατζάς (1761-1763) μετά*

την έκπτωσιν αυτού από του Θρόνου, τουλάχιστον επί διετίαν. Ανήγειρε τον ναόν του Αγίου εις μνήμην του πατρός αυτού Γεωργίου. Ετάφη εις τον νάρθηκα της μονής το 1793.

Ο ναός ούτος κατεστράφη υπό πυρκαϊάς το 1881. Το επόμενο έτος εγένοντο τα εγκαίνια του σημερινού ναού. Ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων Νικόδημος Α΄ (1883-1890) έζησε εις αυτήν επί μίαν εικοσαετίαν (1890-1910). Εκοιμήθη και ετάφη εν αυτή. Η υπέροχος αυτή μονή επί μακρόν εγκαταλειφθείσα αναδιοργανούται τανύν και ανακαινίζεται εκ βάθρων». Περί της ως άνω μνημονευθείσης Ιεράς Μονής του Αγίου Σπυρίδωνος γνωρίζουμε ότι αυτή ιδρύθη περί τα μέσα του ιθ΄ αιώνος από κάποιον Μοναχό Αρσένιο. Πρόκειται περί μικράς Μονής σε τύπο αγιορειτικού κελλιού μετά ναού τρουλαίου. Ναός, τράπεζα, κελλιά καλύπτονται υπό κοινής στέγης.

Στη δε μεγαλόνησο Πρίγκηπο υπέστη καταστροφές ο ναός του Αγίου Δημητρίου (1856) και ελεηλατήθη ο ναός της Παναγίας, ο οποίος σύμφωνα με την ιστορική γραφή του Αρχιμ. Δοσιθέου, «ευρίσκεται επί της κεντρικής πλατείας της Χώρας Πριγκήπου. Ανωκοδομήθη το 1735. Έχομεν ανακαινίσεις τω 1793 και τω 1871. Ο ναός ευρίσκεται εις αρίστην κατάστασιν, έχει δε θαυμασίας ιεράς εικόνας επί του εικονοστασίου. Πέριξ του ναού ευρίσκονται τα κτίσματα της Ιεράς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων. Ταύτα καέντα κατά το πλείστον, εκαινουργήθησαν επ΄ εσχάτων τη αόκνω φροντίδι του ευκλεώς αρχιερατεύοντος Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Ιακώβου...». Μικρότερης εκτάσεως ζημιές υπέστη η Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού, η οποία: «εύρηται πλησίον της μιάς εκ των δύο κορυφών της νήσου. Αγνοούμεν εάν είναι συνέχεια παλαιάς τινός Μονής ή είναι κτίσμα νεώτερον. Πάντως κατά τον ιστ΄ αιώνα υφίστατο. Το 1597 ανακαινίζεται και ανακηρύσσεται Πατριαρχικόν Σταυροπήγιον. Την συντήρησιν αυτής αναλαμβάνει αργότερον η συντεχνία των μπεζιρτζήδων (των παρασκευαζόντων και πωλούντων μπεζίρι ήγουν λίνον, λιναρόσπορον, λινέλαιον). Το 1809 εφησυχάζει ενταύθα ο Οικ. Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ μετά την δευτέραν αυτού Πατριαρχείαν (1806-1808). Αργότερον εγκατεστάθη εις αυτήν ο Πατριάρχης Χρύσανθος (1824-1826), όστις εκοιμήθη και ετάφη εκεί το 1834.

Νέος ανακαινιστής της Μονής είναι ο Πατριάρχης Σωφρόνιος ο Γ΄ (1863-1866), όστις και εφησυχάζει ενταύθα από του 1866 έως του 1870. Τα εγκαίνια του νέου ναού εγένοντο το 1869. Το 1887 έζων εν αυτή έξ μοναχοί. Του ιθ΄ αιώνος τελευτώντος μάλλον ουδείς έζη».

Τα Σεπτεμβριανά κατ' εκείνο τον χαρακτηρισθέντα «μαύρο Σεπτέμβρη του 1955», όταν η πολυμαρτυρική Πολίτικη Ρωμηοσύνη εβίωσε μία άλλη «Νύκτα των Κρυστάλλων» με την οποία εδόθη το τελειωτικό θανατηφόρο πλήγμα στους απροστάτευτους Ρωμηούς, έχει καταγραφεί εφάπαξ, οριστικώς και αμετακλήτως, στις σελίδες της ιστορίας, αλλά δεν θα πρέπει να επιτρέψουμε ο πανδαμάτορας χρόνος να μας ποτίσει με το «νέκταρ της λησμονιάς» και τούτο ουχί προς αναμόχλευση παθών αλλά για αφύπνιση συνειδήσεων ώστε ποτέ άλλοτε να μην επαναληφθεί μία «νέα άλωση» της Πολίτικης Ρωμηοσύνης.

Οι έμφλογες Εκκλησίες της Πολίτικης Ρωμηοσύνης, όπως τις απαθανάτισε ο αοίδιμος Δημήτριος Καλούμενος μέσω του φωτογραφικού φακού του και τις κατέγραψε ο αοίδιμος Χριστόφορος Χρηστίδης, αλλά και όπως τις «ανέστησε» με την ιστορική γραφή του ο Καθηγούμενος της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Αρχιμ. π. Δοσίθεος, αποτελούν «φωτεινά», «έμφλογα σημεία» της συλλογικής μνήμης της Πολίτικης και όχι μόνο Ρωμηοσύνης, η οποία ίσταται και ανθίσταται πέριξ της Εσταυρωμένης και Πρωτοθρόνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας. Άλλες εξ αυτών των «εμφλόγων εκκλησιών» ανεστηλώθησαν και ανεκαινίσθησαν φροντίδι και ιερώ ζήλω του αοιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρου Α΄ του από Αμερικής

(+1972) και κυρίως του νυν Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄, ενώ άλλες σώζονται και «ζωντανεύουν» μόνο μέσα από τις ιστορικές γκραβούρες και τις φωτογραφίες μιάς αλλοτινής εποχής, που όμως ποτέ δεν μπορούν να αναπληρώσουν το κενό της απωλείας τους.

Η Κωνσταντινούπολη είναι ευρυχώρου καρδιάς Μάνα στις οποίας τις μητρικές αγκάλες «συν-χωρούνται» και «αλληλοπεριχωρούνται» τόσο ο Σταυρός όσο και η Ημισέληνος, και αν κάποτε αντί για το ειρηνικό έλαιον στις ακοίμητες κανδήλες των ιστορικών και παλαιφάτων Εκκλησιών και των Μονών της εδόθη αφειδώς υπό του τυφλωμένου όχλου η πυρά και ο πυρακτωμένος δαυλός της καταστροφής, εντούτοις αυτή η «Αγία Πόλη» γνωρίζει καλά, κάλλιον πάσης άλλης σπιθαμής γης, να συγχωρεί τους πάντας αλλά ποτέ να μη λησμονεί τα ιερά σεβάσματα του ευσεβούς Ρωμαϊκού Γένους και τα «έμπειρα δάκρυα» των πονεμένων και απαρηγορήτων παιδιών της, τα οποία έφυγαν, πέταξαν ως αποδημητικά πουλιά στα τέσσερα σημεία του ορίζοντος.

Για την «Προκαθεζομένη» αυτή Πόλη, «Προκαθεζομένη» ουχί μόνον ανάμεσα στις λοιπές πόλεις της υψηλίου αλλά πρωτίστως στις καρδιές των πάσης φυλής και θρησκείας ανθρώπων και μέσα στην προσωπική έμφλογη νοσταλγίας ενθύμηση των «εμφλόγων Εκκλησιών και Μονών» της δανείζομαι – σχεδόν ακορέστως άπλειστα – από την θεσπέσια γραφή του Καθηγουμένου Αρχιμ. π. Δοσιθέου και προσυπογράφων τα γραφόμενά του επαναγράφω: *«Είτε σαν Βυζάντιο, είτε σαν νέα Ρώμη, είτε σαν Κωνσταντινούπολις, είτε σαν Κωνσταντινιέ, είτε σαν Istanbul δεν παύει να είναι αγαπητή και αγία. Και για όσα εκήρυξε τότε ο Ιωσήφ Βρυέννιος και για όσα παρέλειψε και για όσα συνέβησαν αργότερα.*

Για τους νεομάρτυρες, για τις νέες Εκκλησίες, για την επιβίωσι του Γένους, για τα σχολεία της, για την φιλανθρωπία της, για τα νοσοκομεία της.

Είναι αγαπημένη και αγία και τώρα.

Με τον Πατριάρχη μας, με τους κληρικούς μας, με την ομογένεια. Με τις εκκλησίες της, τα αγιάσματά της, τα σχολεία της, με την πνευματική ζωή της.

Ίσως είναι ολίγον «έξωρος», λίγο γηρασμένη. Με τους αιώνες ζωής, με τόσες περιπέτειες, με τόσες δηώσεις φυσικό είναι. Εξ άλλου είναι και η πατίνα του χρόνου.

Είναι όμως μιά γηραιά κυρία όλο αρχοντιά και καμάρι, όλο ευγένεια και χάρη. Και το κυριώτερο· τα έχει «τετρακόσια»!

Κωνσταντινούπολι!

Είσαι για όλους μας, για το ευλογημένο μας Γένος, για τους Πανορθόδοξους, για τους όπου γης σωφρονούντας η αγαπημένη, η αγία.

Είσαι η aziz Istanbul!

Είσαι η αγία Κωνσταντινούπολις!».

Καθώς εμμονικά το βλέμμα πίπτει επί των ιστορικών φωτογραφιών του Δημητρίου Καλουμένου με τις «έμφολες» και «πεσμένες» Εκκλησίες του Γένους στην Πόλη, στην πολυμαρτυρική και πολύκλαυστη Πόλη, όταν το έλαιον της ειρήνης το οποίο γεννούσε το «φως ιλαρόν» στις ακοίμητες κανδήλες τους, μετεβλήθη σε «λάδι επί της πυράς» και τις μεταμόρφωσε σε «παρανάλωμα του πυρός», έρχονται στο νου τα όσα γράφει ο εκ του Μεγάλου Ρεύματος Ποιητής Παναγιώτης Σούτζος (1806-1868) διατραγωδώντας την επίσκεψή του σε διαλελυμένο μοναστήριο:

*«Εἰς τον ναόν σου σήμερον το πένθος Βασιλεύει
Αἱ ἅγιοι εἰκόνες σου, τα ἱερά σου σκεύη
Κ' οἱ κρυσταλλώδεις λύχνοι σου ηἰπάγησαν αθρόοι,
Και τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἐκάλυψεν ἡ χλόη.
Τον ζευγολάτην μοναχόν του ὄρθρου του ἡ ὥρα
Μετὰ σημάντρου δεν καλεῖ στο ἀροτρόν του τώρα.
Το ζεύγος του τ' αροτρικόν βιαίως διελύθη
Και χείρας ευεργέτιδας το ἔθνος ἐστερήθη.
Ὡ βιαιότης ἀσεβής! Ὡ ἱεροσυλία!
Γυμνώθησαν οἱ νάρθηκες, οἱ θόλοι, τα κελλία,
Και εἰς τῆς Μεταλήψεως τὴν ἀργυράν φιάλην
Μεθὰ ο κλέπτῃς ἔφορος μ' ἀναΐδειαν μεγάλην».*

***Υ.Γ. Το παρόν ἀπὸ μέσης καρδίας γραφέν ἐπετειακὸ κείμενο ἀφιερύται πᾶνυ εὐλαβῶς
καὶ «τρεμαμένη χεῖρί» σε ὅλες ἐκείνες τῖς ἀθῶες ψυχές, οἱ ὁποῖες ἐτελεύτησαν τὸ ζῆν κα-
τὰ τῆς μεγάλης καὶ φρικτῆς ὥρας τῶν «Σεπτεμβριανῶν», καθῶς καὶ σε ὅλους τοὺς Κων-
σταντινουπολίτες, τοὺς πάλαι ποτέ καὶ νῦν, οἱ ὁποῖοι κυκλόθεν τῆς Ἐσταυρωμένης Μη-
τρὸς Ἁγίας Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας συνεχίζουν ἀδιαλεί-
πτως νὰ ἀνάβουν με «έλαιον εἰρήνης» τῖς κανδήλες τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μονῶν τῆς Πολί-
τικῆς Ρωμηοσύνης.***